

Rodzice i opiekunowie 2009-2010

Dodatek do poradnika dla rodziców i opiekunów

Wspierając dziecko w wyborze nauki i zawodu

Niniejszy poradnik objaśnia główne zmiany w edukacji i kształceniu, a także podaje kilka praktycznych wskazówek, które ułatwią dziecku dokonanie odpowiedniego wyboru.

Zmiany w edukacji i kształceniu dają obecnym nastolatkom większy wybór niż kiedykolwiek. Decydowanie o swojej przyszłości może wzbudzać u dziecka emocje, zakłopotanie i niepokój. Rodzice i opiekunowie znają swoje dziecko najlepiej i to oni odgrywają główną rolę, wspierając je w dokonywaniu dobrego wyboru zarówno teraz jak i w przyszłości. Badania wykazały, że dzieci cenią sobie zdanie swoich rodziców i opiekunów, nawet jeśli ich zachowanie wskazuje na co innego.

ZMIANY W NAUCE I KSZTAŁCENIU

Cel

Wraz z rozwojem światowej gospodarki młodzi ludzie w Wielkiej Brytanii będą potrzebowali większych umiejętności niż w przeszłości. Aby sprostać potrzebom zmieniającego się świata, edukacja i kształcenie są poddawane reformie. Celem reformy jest dopilnowanie, aby:

- wszyscy młodzi ludzie zdobyli umiejętności potrzebne do nauki, pracy i w życiu dorosłym – w tym aby mieli dobrą znajomość języka angielskiego i matematyki
- stworzono możliwości kształcenia odpowiadające wszystkim młodym ludziom
- wszystkie możliwości kształcenia prowadziły do wyboru ścieżki edukacyjnej i rozpoczęcia pracy.

Niezbędne umiejętności

Podstawowe umiejętności w nauce, pracy i życiu dorosłym są obecnie nauczane w ramach wszystkich programów kształcenia i większości kwalifikacji. Umiejętności niezbędne w życiu to praktyczne umiejętności posługiwania się językiem angielskim, matematyką i informatyką, wykorzystywane w życiu codziennym. Obecnie są one nauczane w szkołach średnich. Umiejętności niezbędne w życiu są częścią kursów dyplomowych (ang. Diploma) – od września 2010 roku, przedmiotów GCSE i programów zawodowych (ang. Apprenticeship).

Zwiększanie możliwości

Czynności mające na celu zapewnienie wszystkim młodym ludziom odpowiednich możliwości to:

- tworzenie nowych programów nauczania i ścieżek edukacyjnych dla młodych ludzi, którzy potrzebują dodatkowego wsparcia, aby rozwijać pewność siebie i uzyskać podstawowe wykształcenie
- udoskonalanie istniejących kwalifikacji takich, jak świadectwa ukończenia obowiązkowej szkoły średniej (ang. GCSE) i świadectwa ukończenia nadobowiązkowej szkoły średniej (ang. A level), aby nadal spełniały swój cel i przygotowywały młodych ludzi do studiów wyższych i pracy.
- wprowadzenie kursów dyplomowych, całkiem nowych kwalifikacji. Kursy dyplomowe łączą w sobie zajęcia klasowe i praktykę zawodową, i są przeznaczone dla nastolatków o różnych umiejętnościach, którzy lubią uczyć się poprzez praktykę mającą zastosowanie

w prawdziwym życiu. Kursy dyplomowe są dostępne na poziomie podstawowym, wyższym i zaawansowanym. Obecnie nie wszystkie przedmioty dyplomowe są proponowane we wszystkich rejonach, dlatego dziecko powinno dowiedzieć się, jakie przedmioty są dostępne w jego szkole lub kolegium

- poszerzanie programów zawodowych dla osób poszukujących drogi do sukcesu w oparciu o pracę. Programy zawodowe umożliwiają młodym ludziom uzyskanie kwalifikacji, będąc jednocześnie zatrudnionym. W niektórych rejonach programy zawodowe są oferowane osobom w wieku od 14 do 16 lat
- zapewnienie wszystkim ludziom w wieku 16 i 17 lat odpowiedniego miejsca nauki w ramach inicjatywy „September Guarantee”

Wspieranie rozwoju

Dzięki zmianom wszystkie możliwości kształcenia prowadzą do następnego etapu. Młodzi ludzie mogą zmienić kierunek, jednak powinni upewnić się wcześniej, że wybrane przez nich możliwości kształcenia nie będą ograniczać ich przyszłych wyborów.

Dodatkowe informacje

Poszerzoną wersję poradnika można przejrzeć w Internecie na stronie www.connexions-direct.com/parentcarer. Na stronie tej znajduje się także wersja tekstowa i PDF niniejszego dodatku. Warto także spojrzeć do części „Parent” i „Young People” na stronie www.direct.gov.uk. Osoby, które nie mają w domu komputera mogą skorzystać z Internetu w lokalnej bibliotece lub ośrodku doradczym Connexions.

WSPIERANIE DZIECKA W DOKONYWANIU DOBREGO WYBORU

Dobre informacje są kluczem do dokonania pomyślnego wyboru. Wspieranie dziecka w dokonywaniu odpowiedniego wyboru oznacza dopilnowanie, aby wiedziało ono jakie ma możliwości, a także jakie są jego mocne strony i zainteresowania.

Informacje o możliwościach kształcenia

Na czwartym etapie kształcenia (ang. key stage 4) uczniowie mają mniejsze możliwości niż po 16. roku życia, ponieważ niektóre przedmioty są obowiązkowe. Na przykład, wszyscy uczą się języka angielskiego, matematyki i przyrody.

Udzielanie dziecku wsparcia

Rodzice i opiekunowie powinni pomóc dziecku dowiedzieć się jak najwięcej o kursach i kwalifikacjach znajdujących się w ofercie. Należy zachęcić dziecko do:

- przeczytania informacji otrzymanych w szkole – jeśli dziecko wybiera opcje na czwartym etapie kształcenia, należy sprawdzić, czy wie, które przedmioty są obowiązkowe, a które do wyboru.
- skorzystania z internetowego Informatora 14-19. Dzięki temu dziecko zdobędzie więcej informacji o możliwościach w swojej okolicy – informator umieszczono na stronie www.direct.gov.uk/14-19prospectus.
- ułożenia listy pytań odnośnie opcji, którymi jest zainteresowane, do czego one prowadzą i odnośnie dostępnej pomocy finansowej.
- porozmawiania z osobami, które mają odpowiednią wiedzę na ten temat – na przykład z osobami, które prowadzą lub wybrały opcje będące zainteresowaniem dziecka, a także z nauczycielami, koordynatorami karier lub doradcami osobistymi Connexions.

- zapisania się na dni próbne i dni otwarte, aby dowiedzieć się, co obejmują wybrane przedmioty.
- sprawdzenia, kiedy upływa termin składania podań, zwłaszcza dla etapu kształcenia po 16. roku życia. Opcje cieszące się zainteresowaniem szybko się zapełniają.

Wyższe kwalifikacje dają większe możliwości zatrudnienia, wyższe zarobki i większe zadowolenie z pracy, a ilość stanowisk dla osób bez wykształcenia szybko maleje. Jeśli dziecko podejmuje decyzję o nauce po 16. roku życia, należy zachęcić je do wybrania opcji w ramach edukacji dalszej, w tym edukacji wyższej. Należy przypomnieć dziecku, że wszystkie drogi są dla niego otwarte, nie zależnie od wcześniejszego wykształcenia, a większość młodych ludzi kontynuuje naukę lub szkolenie po ukończeniu szkoły.

Mocne strony i zainteresowania

Dziecko ma znacznie większe szanse na odniesienie sukcesu, jeśli wybrane przedmioty odpowiadają jego mocnym stronom i zainteresowaniom.

Pomoc w określeniu mocnych stron i zainteresowań

Należy zachęcić dziecko do porozmawiania o:

- o lekcjach, które najbardziej i najmniej lubi
- zajęciach w wolnym czasie
- co myśli o różnych typach lekcji
- co myśli o sprawdzianach, egzaminach i pracach praktycznych

Można także wykonać z dzieckiem polecenia w magazynie „**Which way now?**”, który skupia się na wyborach dokonywanych przez uczniów na czwartym etapie kształcenia lub magazynie „**It's your choice**”, który skupia się na wyborach dokonywanych przez uczniów po 16. roku życia. Jeśli dziecku łatwiej przychodzi myślenie, używając Internetu, można zachęcić je do skorzystania z interaktywnej wersji magazynu na stronie www.connexions-direct.com/whichwaynow i www.connexions-direct.com/itsyourchoice.

Pomoc w zauważeniu zależności między dokonanym wyborem, a tym co dziecko chce robić w przyszłości

Należy zachęcić dziecko do porozmawiania o nadziejach i planach na przyszłość, a także o jakichkolwiek pomysłach związanych z zawodem lub studiami. Należy zapewnić dziecku, że nie szkodzi, jeśli nie ma sprecyzowanych planów. Dziecko może wybrać opcje, które dadzą mu w przyszłości wiele możliwości.

Dzieci, które myślą o określonym zawodzie będą potrzebowały odpowiedniego doświadczenia, przedmiotów, kwalifikacji i stopni, aby go uzyskać. Dlatego rodzice i opiekunowie powinni zachęcić dziecko do sprawdzenia informacji o zawodzie, którym jest zainteresowane, w portalu internetowym **jobs4u** na stronie www.connexions-direct.com/jobs4u lub do zaznajomienia się z wymaganiami wstępnymi w internetowym Informatorze 14-19.

Delikatne kwestionowanie wyborów budzących zastrzeżenia

Rodzice i opiekunowie mogą zakwestionować wybór, jeśli uważają, iż dziecko:

- nie zebrało wystarczającej ilości informacji
- przeceniło lub niedoceniło swoje zainteresowania i zdolności w danej dziedzinie
- za bardzo zasugerowało się tym, kto prowadzi kurs, co mówią koledzy, bądź przestraszyło się, iż będzie jedynym w grupie chłopakiem lub dziewczyną.

Popieranie decyzji

Rodzice i opiekunowie, którzy nie zgadzają się z wyborem dziecka powinni postarać się ustąpić taktownie. Akceptując wybór dziecka, rodzice i opiekunowie pokazują, że chcą dla niego jak najlepiej. Jeśli w przyszłości dziecko zrozumie, iż podjęło złą decyzję, będzie potrzebowało wsparcia rodziców, aby poradzić sobie z konsekwencjami.

Zachęcanie dziecka do ułożenia planu zastępczego

Z wielu praktycznych powodów dziecko może nie być w stanie połączyć przedmiotów, których chciałoby się uczyć. Plan zastępczy daje dziecku poczucie, iż nadal ma kontrolę nad tym, co się dzieje.

OSOBY UDZIELAJĄCE POMOCY

O pomoc można poprosić nauczycieli przedmiotowych lub opiekunów roku. Można także skonsultować się z poniższymi osobami i organizacjami. Dodatkowe informacje udostępniono w pełnej wersji poradnika na stronie www.connexions-direct.com/parentcarer.

Rozmowa z doradcą osobistym

Doradcy osobiści udzielają informacji, porad i wskazówek odnośnie kursów, możliwości szkolenia, zawodów i innych kwestii, które budzą zainteresowanie nastolatków, ich rodziców i opiekunów. Z doradcą osobistym dziecka można umówić się na spotkanie w szkole lub w ośrodku doradczym Connexions.

Doradcy osobiści Connexions i szkolni koordynatorzy ds. specjalnych potrzeb edukacyjnych (ang. SENCO) udzielają dodatkowego wsparcia uczniom ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi lub uczniom niepełnosprawnym przy planowaniu wejścia w dorosłe życie. W klasie 9., 10. i 11. wraz z corocznym wymogiem weryfikacji orzeczenia o specjalnych potrzebach edukacyjnych, ułożony zostanie plan wejścia w życie dorosłe. Plan przejściowy jest układany z dzieckiem na podstawie rozmowy skupiającej się na jego zainteresowaniach i tym, co chciałoby robić w przyszłości, a także po rozważeniu z dzieckiem oraz jego rodzicami lub opiekunami wszystkich możliwości. Inne osoby zawodowo zaangażowane w życie dziecka mogą również wnieść swój wkład. Po ułożeniu planu przejściowego doradca osobisty pomoże wdrażyć plan w życie, uwzględniając specyficzne potrzeby dziecka. Ośrodek doradczy Connexions będzie udzielać dziecku wsparcia do 25. roku życia.

Korzystanie z Connexions Direct

Niniejsza usługa umożliwi osobom w wieku od 13 do 19 lat szybki dostęp do informacji i porad odnośnie wielu kwestii dotyczących nastolatków. Dostęp do informacji można uzyskać poprzez stronę internetową lub kontaktując się z doradcą Connexions Direct. Na stronie www.connexions-direct.com/jobs4u umieszczono bazę zawodów **jobs4u**. Doradcy Connexions Direct są dostępni w godzinach od 8:00 do 2:00 przez cały tydzień, telefonicznie, w formie wiadomości tekstowych lub pocztą elektroniczną na stronie www.connexions-direct.com.

Korzystanie z Directgov na stronie www.direct.gov.uk

Jest to serwis informacyjny na temat usług publicznych. Wszystkie informacje o wyborach dla młodych osób, wsparciu finansowym podczas nauki i źródłach pomocy można przejrzeć w zakładce „Parents” (Rodzice) i „Young people” (Młodzież).

Kontakt z Parentline Plus

Jest to jedna z organizacji pozarządowych wspieranych w ramach programu Parent Know How – www.dcsf.gov.uk/parentknowhow. Organizacja udziela bezpłatnych porad i wskazówek odnośnie wszystkich kwestii związanych z rodzicielstwem. W tym celu należy zadzwonić na całodobową infolinię pod numerem **0808 800 2222** lub uzyskać dostęp do informacji i wsparcia drogą elektroniczną na stronie www.parentlineplus.org.uk.

Organizacja Parentline Plus prowadzi również internetowy serwis społecznościowy. Dodatkowe informacje na stronie www.gotateenager.org.uk.

KWESTIE PIENIĘŻNE

Nauka jest niezbędna do tego, aby dziecko odniosło w przyszłości sukces i dlatego zmartwienia finansowe nie powinny zniechęcać je do dalszej nauki. Osoby powyżej 16. roku życia mogą uzyskać pewną pomoc finansową. Na przykład, mogą uzyskać wsparcie na:

- opłacenie kosztów codziennej nauki – dodatek edukacyjny (**ang. Education Maintenance Allowance (EMA)**) jest programem rządowym, w ramach którego osoby spełniające warunki uprawnienia otrzymują tygodniowo do 30 funtów na kontynuowanie nauki. Kwota zależna jest od dochodu rodziny i nie wpływa na inne zasiłki pobierane przez rodzinę.
- opłacenie opieki nad dzieckiem – w ramach świadczenia **Care to Learn** młodzi rodzice otrzymują środki finansowe na opłacenie opieki nad dzieckiem w czasie nauki.
- zapewnienie określonych potrzeb wynikających **niepełnosprawności lub trudności w uczeniu się** – dostępne są różne formy wsparcia. Doradcy osobiści Connexions pomagają rodzicom i opiekunom ustalić, jakie wsparcie może uzyskać dziecko.
- naukę w kierunku uzyskania specjalistycznych kwalifikacji – ograniczona liczba **stypendiów naukowych i nagród za wyniki w nauce** dostępna jest dla nastolatków, którzy chcieliby uzyskać specjalistyczne kwalifikacje w takich dziedzinach jak taniec czy sztuka teatralna. Wsparcie to pomaga opłacić koszty utrzymania i czesne, które nie są finansowane przez rząd.
- pokrycie kosztów edukacji dalszej – szkoły i kolegia prowadzą **uznaniowe fundusze wsparcia** dla studentów, którzy ukończyli 16 rok życia i są w dużej potrzebie finansowej. Informacji udziela Pracownik ds. Wsparcia Studentów (**ang. Student Support Officer**) w szkole lub kolegium.
- pokrycie kosztów edukacji wyższej – młodzi ludzie mają dostęp do różnych **stypendiów i kredytów podlegających zwrotowi**. Przyznawana kwota zależy zwykle od dochodu rodziny.

Dodatkowe informacje

Dodatkowe informacje o dostępnej pomocy finansowej można znaleźć na stronie www.direct.gov.uk/moneytolearn i www.direct.gov.uk/studentfinance.

GDY DECYZJA ZOSTAŁA JUŻ PODJĘTA

Przez kolejnych kilka lat dziecko będzie potrzebować pomocy w radzeniu sobie z nauką, problemami osobistymi, a także z dokonywaniem kolejnych wyborów kształcenia i zawodu.

Radzenie sobie z nauką

Nie zależnie od wyboru opcji dziecko będzie musiało nauczyć się organizowania nauki, zbierania materiałów, oddawania prac na czas i robienia skutecznych powtórek. Rodzice i opiekunowie mogą pomóc dziecku rozwinąć te umiejętności, jeśli wiedzą w jaki sposób uczy się ono najskuteczniej.

Czy jako rodzice i opiekunowie zastanawiali się Państwo, dlaczego podczas nauki dziecko słucha muzyki, mówi na głos, wstaje i chodzi? Dziecko może się tak zachowywać, ponieważ stosuje swój styl uczenia się. Wszyscy pomagają sobie w nauce, wykorzystując wzrok, słuch i dotyk. Niektóre osoby częściej niż inni wykorzystują określony zmysł, co wpływa na ich styl uczenia się.

Uczniowie, którzy polegają za zmyśle wzroku <ul style="list-style-type: none"> • robią dużo szczegółowych notatek • zamykają oczy, gdy zapamiętują materiał • lubią kolorowe prezentacje • szukają czegoś do oglądania, gdy są znudzeni	Jeśli dziecko zachowuje się w ten sposób, należy zachęcić je do <ul style="list-style-type: none"> • znalezienia cichego miejsca do pracy • stosowania kolorów do zakreślania ważnego tekstu • zastąpienia notatek konspektami, wykresami, diagramami i obrazkami
Uczniowie, którzy polegają na zmyśle słuchu <ul style="list-style-type: none"> • czytają na głos i rozmawiają o nauce • lubią słowne polecenia • lubią objaśniać materiał innym osobom • nuca i mówią do siebie, gdy są znudzeni	Jeśli dziecko zachowuje się w ten sposób, należy zachęcić je do <ul style="list-style-type: none"> • uczestniczenia w dyskusjach i debatach • czytania na głos • powtarzania materiału z zamkniętymi oczami • wykorzystywania muzyki, melodii i rymu do zapamiętywania materiału
Uczniowie polegający na zmyśle dotyku <ul style="list-style-type: none"> • uczą się przez wykonywanie czynności • bardzo się kręcą i gryzmołą • muszą być aktywni i systematycznie robić przerwy • rozpraszają innych, gdy są znudzeni	Jeśli dziecko zachowuje się w taki sposób, należy zachęcić je do <ul style="list-style-type: none"> • poruszania się, wykorzystywania ruchu i scenek podczas przyswajania nowego materiału • słuchania muzyki podczas pracy • pracowania z innymi osobami • podkreślania ważnego tekstu jasnymi kolorami

Radzenie sobie z problemami osobistymi

Na pewnym etapie większość nastolatków ma problemy, które utrudniają im radzenie sobie z innymi sferami życia. Rodzice i opiekunowie mogą pomóc dziecku zmierzyć się z tymi problemami:

- proponując wsparcie jak tylko zauważą problem – zawsze lepiej zaangażować się na wczesnym etapie
- wysłuchując dziecka i spoglądając na problem z jego punktu widzenia
- pracując razem z dzieckiem nad rozwiązaniem – angażując inne osoby i prosząc o pomoc specjalistów w szkole, kolegium, ośrodku prowadzącym szkolenie lub doradcę osobistego Connexions, jeśli zajdzie konieczność
- zwiększając pewność siebie u dziecka poprzez zwracanie jego uwagi na sukces i nowe osiągnięcia
- zachęcając dziecko do jak najlepszego wykorzystania pomocy mentora, trening osobistego, doświadczenia zawodowego, wolontariatu i takich programów jak Duke of Edinburgh Award.

Dokonywanie kolejnego wyboru kształcenia i zawodu

Nastolatkowie w wieku 17 i 18 lat mają następujące możliwości:

- nauka w kierunku uzyskania wyższych kwalifikacji w kolegium lub na uniwersytecie – dziecko może studiować dzienne lub zaoczne, na kierunku przedmiotowym, praktycznym, który pogłębia zrozumienie sektora przemysłowego lub na kierunku połączonym z pracą umożliwiającym wykonywanie określonej pracy
- rok przerwy – wiele młodych ludzi decyduje się na rok przerwy przed rozpoczęciem kolejnego etapu na drodze zawodowej i spędzają go, pracując lub podróżując
- rozpoczęcie programu zawodowego
- znalezienie prac – najlepiej takiej, która oferuje szkolenie
- praca na własny rachunek – własna działalność jest trudnym wyborem, dlatego jeśli dziecko jest nią zainteresowane, należy zachęcić je do uzyskania porad u specjalistów.

Aby pomóc dziecku pokierować własnymi wyborem, należy zachęcić je do odpowiedzenia na trzy pytania:

- Na jaki etapie znajduję się obecnie?
- Co chcę robić w przyszłości?
- W jaki sposób osiągnę to?

W trakcie gdy dziecko odkrywa możliwości, należy przypominać mu, że nauka przynosi korzyści, natomiast między osobami z wykształceniem i tymi bez istnieją duże różnice zarobkowe. Jeśli dziecko rozpocznie swoje życie zawodowe, mając mało umiejętności, niskopłatną pracę bez szkolenia, to będzie mu bardzo trudno poprawić swoją sytuację.

Inne formaty

Niniejsza publikacja dostępna jest alfabetem Braille'a i w wersji audio na CD. Egzemplarze można zamówić, kontaktując się telefonicznie z Wydziałem Publikacji Ministerstwa ds. Dzieci, Szkół i Rodzin pod numerem **0845 602 2260** lub pisząc na **connexions@prolog.uk.com**.

Dostępne tłumaczenia

Wersja tekstowa dodatku do poradnika „Rodzice i opiekunowie” dostępna jest w języku arabskim, bengalskim, gudżarati, hinduskim, mandaryńskim (dialekcie chińskim), polskim, pendżabskim, somalijskim, tureckim, urudu i wietnamskim na stronie **www.connexions-direct.com/parentcarer**.

Tekst w formacie PDF dostępny jest w Internecie na stronie **www.connexions-direct.com/parentcarer**. Możliwość powiększenia tekstu w komputerze.